

Herbert P Bix: Revolutionerna i Mellanöstern i ett historiskt perspektiv: Egypten, palestinierna och USA

[Artikel från zcommunications.org, 21 februari 2011. Herbert P Bix är Japankännare och professor i historia vid Harvard University och University of Massachusetts.

Författarens anmärkning: detta är en uppdaterad och reviderad version av en artikel som tidigare publicerats på japanfocus.org, 15 februari. Jag vill tacka Noam Chomsky, James Petras och Mark Selden för information, perspektiv och redaktionella förslag.]

Från början av 1880-talet och ända till slutet av Andra världskriget höll brittiska och franska kolonialhärskare de arabiska folken i Mellanöstern underkuvade. Försvagade av kriget mot hitlerismen drog sig de europeiska imperialisterna tillbaka under tryck från USA, som trädde in i deras ställe. Skapandet av staten Israel som den sista "kolonialiststaten" (1948) och Israels fördrivning av Palestinas inhemska befolkning från sin mark och sina hem utgjorde ena sidan av Europas reträtt, den misslyckade engelsk-franska invasionen av Egypten, känd som Suezkrisen (1956) utgjorde den andra.

Under kriget agerade USA beslutsamt för att säkra oljefälten i Saudiarabien och överföra ökenkungadömet från Storbritanniens inflytelsesfär till USA:s och de amerikanska oljebolagens herravälde. President Franklin D Roosevelt inledde ett samarbete med den reaktionäre kung Ibn Saud – ett "dödligt famntag" som hans efterträdare Truman och Eisenhower, Johnson och Nixon, hela tiden utvecklade.¹ Med hjälp av CIA:s intriger hamnade Iran och de oljeproducerande länderna vid Persiska viken under Washingtons beskydd.

Därefter blev det övergripande ramverk för samhällsordningen i Mellanöstern som planerarna av USA:s politik utarbetade i huvudsak en fortsättning av den europeiska politiken, och den grundade sig på stöd till monarker, militära diktatorer och den saudiska islamistiska extremismen. Israel passade in i bilden eftersom tjänstemännen i Pentagon betraktade det som en möjlig bas varifrån de kunde planlägga USA:s makt i hela området – ett framtidsperspektiv som Saudiarabien inte hade något att invända mot. 1967, då relationerna mellan USA och Israel slogs fast i sin nuvarande form, gick Washingtons åtagande gentemot Israel hand i hand med dess fiendskap mot Gamal Abdel-Nassers sekulariserade nationalism i Egypten.

* * *

Nu pågår en spontan, oplanerad demokratisk revolution i det moderna Egypten. För att skydda sig mot hotet från demokratin har armén och den kring polisen centrerade politiska makten tvingat Hosni Mubarak, som i 30 år har härskat med USA:s oreserverade stöd, att överlämna makten till armén och lämna scenen. Samtidigt som arméledningen har lagt beslag på den demokratiska rörelsen så kämpar den för att kontrollera takten och innehållet i reformerna. Med 82 miljoner invånare är Egypten den största arabiska staten och en av de strategiskt viktigaste, utöver att vara kulturell ledare och tidigare enare av arabvärlden. Det system för ekonomisk utsugning och privat utplundring som de militära diktatorerna Anwar Sadat och Mubarak har lett under de senaste 40 åren har djupa rötter. De egyptiska militära härskarna och de privilegierade eliterna gör motstånd mot folkets försök att lösgöra de väpnade styrkorna från ekonomin – i själva verket rasera diktaturens samhällsliga grund. De militära befälhavarna har inte avgått som de skulle, utan har istället bara lovat att tillåta "en vald civil regering att... bygga en fri demokratisk stat", alltmedan de för tillfället styr med

¹ Michael Klare, *Blood and Oil: The Dangers and Consequences of America's Growing Petroleum Dependency*, New York : Metropolitan Books, 2004, s 26-55; Alfred E Eckes jr och Thomas W Zeiler, *Globalization and the American Century*, New York : Cambridge University Press, 2003, s 114-115.

hjälp av dekret.² Detta fortsatta militära styre är det första strukturella hinder som Egyptens förtryckta folk står inför under sin kamp att driva sin fredliga revolution framåt.

Det andra härrör ur USA:s bedrägliga svar på de folkliga revolutioner som utlöstes av det politiska uppvaknandet i Tunisien och sedan spred sig till Egypten och Jemen, där protesterna fortsätter. Efter Mubaraks fall har mer än 10.000 demonstranter krävt frihet och reformer i Bahrain, ett litet örike vid Persiska viken som leds av den sunnimuslimske kung Hamad al-Khalifa och hans kronprins som härskar över en befolkning med mer än 70% shiamuslimer. Varken familjedynastin, det angränsande Saudiarabien eller Obama-administrationen vill att denna oljeproducerande och oljeraffinerande stat, där USA:s femte flotta är baserad, ska bli ett demokratiskt land. Men toppskiktets uppfattningar i USA gör att Obama är tvungen att offentligt djupt beklaga det blodiga kväsandet av obebäpnade fredliga demonstranter, som har genomförts med stridsvagnar och vapen som tillhandahållits av USA.

Även i det närbelägna Iran har öppna protester uppstått igen, och där var Washington snabb och entydig i sitt fördömande av regeringen, till skillnad från det ljumma, tvetydiga svaret på krisen i Egypten.³ Sympatidemonstrationer skakar nu rutinmässigt Jordanien och den Israelockuperade Västbanken. I Algeriet, som gränsar till Tunisien och har en diktatur utan legitimitet, har ungdomsdemonstranter intagit gatorna och krävt reformer.⁴ Även det rika olje- och gasexporterande Libyen ansätts av folkliga krav på reformer som i Egypten, och svarar genom att använda vapen från amerikanska och europeiska (franska, brittiska, italienska och ryska) vapenhandlare för att brutalt slå ner kraven på att driva ut diktatorn Muammar al-Gaddafi och hans korruperade regim.⁵ Gaddafi har härskat i 41 år och har varit USA:s kompis sedan 2006, men när detta skrivs har de styrkor som stöder "livstidsdiktatorn" bara säker kontroll över huvudstaden Tripoli.

Sammantaget har denna av mobiltelefoner och satellitbilder främjade brandstorm av fredliga demokratiska protester djupt oroat diktatorerna och monarkerna, och på samma gång påverkat hela USA:s maktstruktur i Mellanöstern och faktiskt USA:s relationer till muslimska folk i hela Asien. Hela den amerikanska strategin håller på att falla samman, och tvingar Washington att antingen fortsätta sin reaktionära inriktning eller överge diktatorerna, monarkerna och de israeliska sionisterna, vars politik har givit upphov till krisen.

I händelse av att de egyptiska icke-kyrkliga, demokratiska medborgerliga organisationerna sprider sig, att demonstranterna i Egypten inte demobiliserar, och att de fortsätter att påverka den politiska processen, då kan man förvänta sig att vanliga egyptiska medborgare kommer att kräva att deras myndigheter ska börja föra en oberoende pro-egyptisk utrikespolitik som motsvarar egyptiska och arabiska intressen. Det betyder att stöda det ockuperade palestinska folkets intressen och avsluta Egyptens delaktighet i blockaden av Gaza. Även om ledarna för USA:s nationella säkerhetsråd plötsligt, när det stod klart att Mubarak var dömd, påstod sig stöda ett mindre kvävande status quo för det egyptiska folket – "mubarakism utan Mubarak" – så är det osannolikt de kommer att godta en rad resultat som direkt utmanar USA:s makt och regionala säkerhetsmål.

Protesterna i Egypten blev särskilt livliga genom den ekonomiska misären, matpriserna som sköt i höjden och den höga ungdomsarbetslösheten efter decennier av nyliberal globaliseringspolitik. Det ekonomiska våld som den nyliberala globaliseringen skapade genom att dra till sig utländskt kapital från hela världen, samtidigt som den lämnade kvar majoriteten av egyptierna i fattigdom, ökade detta hårda politiska förtryck ytterligare. Detta förberedde scenen för en revolution där egyptiska

2 Chris McGreal, "Army and protesters disagree over Egypt's path to democracy", www.guardian.co.uk, 12 februari 2011.

3 Michael Slackman och J David Goodman, "Unrest Grows in Bahrain as Police Kill a 2nd Protestor", *New York Times*, 15 februari 2011.

4 Martin Chukov, "Algerian protesters clash with police as Egypt fervour spreads", www.guardian.co.uk, 12 februari 2011.

5 Se *Defense Industry Daily*, och Des Carney för *ISN Security Watch*, "Arming the Maghreb", 17 november 2009.

kvinnor och män som arbetade i de nya fabriker som byggts upp under 1990-talet tog på sig en ledande roll.

Det revolutionära utbrottet kan också spåras till egyptiernas reaktion på den USA-ledda invasionen och ockupationen av Irak 2003, det israelisk-amerikanska kriget mot Libanon 2006 och Hizbollahs framgångsrika väpnade motstånd, Israels fortsatta expansionspolitik i östra Jerusalem och Västbanken och Israels blockad, med egyptiskt stöd, av palestinierna i Gaza sedan 2007. De massiva krigsbrott som Israel med amerikanskt stöd har begått mot palestinierna som bor i Gaza passerade inte obemärkta i arabländerna. Dessa bakgrundshändelser underblåste inte bara oron i regionen, utan klargjorde också att de faktorer som kommer att avgöra hur det ska gå för den demokratiska rörelsen kommer att bero på den egyptiska officersklassens och deras amerikanska stödjares vilja att dela makten med de framväxande demokratiska krafterna och förändra sin grundläggande inrikes- och utrikespolitik.⁶

Den arabiske historikern och aktivisten Gilbert Achcar pekade ut en omfattande skara egyptiska grupper som gick i spetsen för oppositionen mot den polismilitära diktatur som leddes av Mubarak. De innefattade: människor som visade solidaritet med det andra palestinska upproret från 2000 och senare gick mot USA:s angrepp och ockupation av Irak; ledare för Egyptens fria (icke regeringsstödda) arbetarrörelse; sammanslutningar av ungdomsrörelser i städerna; medlemmar ur medelklassen; ledare för samhällsrörelser som "Kefaya [Det räcker!]" och liberalen Mohamed ElBaradei, liksom företrädare för det en gång förbjudna muslimska brödrskapet. Brödrskapet är den största oppositionsgruppen och har under flera decennier utvecklats till en icke radikal, icke-kyrklig organisation som i huvudsak består av läkare, ingenjörer och andra akademiskt utbildade, för vilka samhällliga angelägenheter dominerar och de religiösa verkar vara sekundära, även om det är en annan fråga om de verkligen är det. Det är inte överraskande att brödrskapets ledare har visat tecken att stöda arméns ledning.

Många av dessa ledande aktörer inser att de väpnade styrkorna sedan länge har agerat bakom kulisserna i förtrycket av dem, även om en del fortfarande hyser illusioner om den nationella arméns neutralitet. Mubaraks officerare och de affärsmän han gjorde rika under beskydd av USA försökte utnyttja dessa folkliga illusioner för att försvaga protesterna.⁷

Vid en schematisk genomgång av vad som har hänt ser vi att protesterna under det nationella demokratiska upprorets första vecka – 25 januari till 4 februari – var så kraftfulla att en del räknade med att folkets styrka snabbt skulle sopa undan diktatorn. Demonstranterna samlades på offentliga torg i fredliga, ordnade protester som krävde ett slut på den militära diktaturen och införande av allmänna principer om frihet, demokrati och ekonomisk och social rättvisa. Gradvis blev deras krav mer specifika: omedelbart stopp för "undantagstillståndet", att det skulle skrivas en ny demokratisk konstitution, slut på tortyren och polisförtrycket, reformer av det korrumperade rättsväsendet och bestraffning av alla som hade begått brott mot folket. Strejkande arbetare och demonstranter på olika industrier förde fram mer radikala krav. De omfattade en mer jämlik fördelning av vinsterna, ett system med progressiv skatteskala, minimilön, matsubventioner och andra former av stöd för arbetslösa. Tyvärr hade rörelsen som leddes av medelklassen och militanta ungdomar en benägenhet att nonchalera dem.⁸

Vad medelklassen istället krävde var framförallt att Mubarak och hela hans militärregering, inklusive vicepresident Suleiman skulle avgå, att det skulle "skapas en brett baserad övergångsregering utsedd av en 14-manna-kommitté bestående av äldre domare, ungdomsledare och medlemmar från militären", upplösning av Mubaraks enpartiparlament (NPD), och val efter att det hade utarbetats ett

6 *Goldstonerapporten om Gaza. Sammanfattning, slutsatser och rekommendationer*, Stockholm: Leopard förlag, 2010. Detta är en förkortad version. Hela rapporten (på engelska) finns på Internet [här](#) – öa.

7 Gilbert Achcar intervjuad av Farooq Sulehira, [zcommunications.org](#), 5 februari 2011.

8 Nada Matta, "The Egyptian Uprising and Workers' Grievances", Znet, 17 februari 2011.

förslag till en ny konstitution av ett råd bestående av 40 offentliga intellektuella och konstitutionsexperter.⁹ Om inte alla ämbetsmän som utgjorde diktaturen avgick och deras styrelsesystem, inklusive statens säkerhetsapparat, raserades så ansåg många oliktankande att deras uppoffringar skulle ha varit förgäves och att de skulle vara tvungna att leva i skräck för att till sist bli mål för arresteringar och tortyr. Deras farhågor skingrades när de blev mer tillitsfulla och deras antal växte.

Ända till slutet, när de var tvungna att välja mellan Mubarak och sig själva och deras amerikanska rådgivare hade hjälpt dem att inse exakt varför Mubarak måste försvinna, vägrade den nationella arméns högsta ledning att bryta med honom. När situationen utvecklades avstod äldre befälhavare från att beordra soldaterna att skjuta mot medborgarna och erbjöd vid några tillfällen demonstranterna skydd samtidigt som de uppmanade dem att riva ner barriaderna och vid andra tillfällen att gå hem. På upprorets nionde dag, efter att polisen hade misslyckats att slå ner demonstranterna, samlade Mubaraks underrättelsetjänst ihop en liten armé av beväpnade ligister och lät forsla in dem till Kairo i bussar, där de strålade samman vid det enorma Tahirtorget, det nationella upprorets "epicentrum". Provokatörer, civilklädda kravallpoliser, arbetslösa som regimen hade betalat 17 dollar per dag, ligister till häst och på kameler, angrep de demokrativänliga demonstranterna med knytnävar, klubbor, knivar, långa järnrör, Molotovcocktails, pistoler och kulor, medan uniformerade säkerhetsstyrkor sköt mot demonstranterna med tårgasgranater som tillhandahållits av USA.

Angreppet mot de fredliga oliktankande ägde rum *efter* att Obama sade ha pressat Mubarak att avgå och låta sin nyutnämnde vicepresident och "chefstorterare", general Omar Suleiman, slå ner upproret. Suleiman var utbildad av den amerikanska militären och hade varit CIA:s "huvudman" i Kairo och ansvarig för att genomföra USA:s extrema illegala utlämningsprogram, där fångar skickades till Egypten (och andra länder) för att torteras.¹⁰ Journalisten Pepe Escobar skriver att de egyptiska demonstranterna "från alla samhällsskikt, från studenter till advokater, för att inte tala om egyptiska människorättsorganisationer" känner till att Suleiman "övervakade amerikanska Central Intelligence Agencys (CIA:s) utlämningar liksom tortyren av misstänkta al-Qaida-medlemmar... [och] mellan 1993 och 2011 var minister utan portfölj och chef för den egyptiska underrättelsestyrelsen, den nationella underrättelsetjänsten." Men det "kvittar att Egyptens gator hatar honom. För arméns toppar är han en ny rais. * Al-Jazeera beskriver honom som 'huvudman' för Egyptens hemliga förbindelser med Israel... I andra sidan av spektret betonar Human Rights Watch att 'egyptier... ser Suleiman som Mubarak II, i synnerhet efter den långa intervju han gav i televisionen den 3 februari, och i vilken han anklagade demonstranterna på Tahirtorget för att följa utländska dagordningar. Han brydde sig inte ens om att dölja sina hot om hämnd mot demonstranterna'."¹¹

Suleiman lät militärpolisen angripa journalister och människorättskämpar och har det yttersta ansvaret för mer än 300 demonstranters död, massfångslande och misshandel av politiska fångar, och dussintals illegala försvinnanden.¹² När Suleiman tog över efter Mubarak lät utrikesminister Hillary Clinton och hennes speciella sändebud till Kairo, Frank Wisner Jr, till en början meddela att Washington stödde honom. På protesternas artonde dag, sedan arbetare hade inlett strejker över hela landet och miljontals egyptier hade krävt ett slut på regimen, avgick slutligen Mubarak. Det inledde den nuvarande mellanakten av frihet och förhandlingar samtidigt som militären fortfarande sitter i ledningen och det militära styrets grundvalar är orörda.

Militären har normaliserat sin centrala roll inom egyptisk politik, ungefär som Japans väpnade styrkor gjorde efter det rysk-japanska kriget 1905. Det kommer inte att bli lätt att bli av med Suleiman och hans likar och göra slut på det egyptiska militära styret. Som Mellanösternkorres-

9 *Ibid.*

10 På Internet [här](#).

* **Rais** är en **titel** som används om härskare i länderna i Mellanöstern och Sydostasien. På arabiska betyder ordet president – öa.

11 Pepe Escobar, "'*Sheik al-Torture' is now a democrat"*, www.atimes.com, 9 februari 2011.

12 Liam Stack, "*Among Egypt's Missing, Tales of Torture and Prison*", *New York Times*, 7 februari 2011.

ponenten Anthony Shadid påpekade: ”Sedan revolten har militären... framträtt som den avgörande aktör inom politiken som den så länge har försökt sköta bakom kulisserna. I egenskap av mottagare av nästan 40 miljarder dollar i amerikansk hjälp under herr Mubaraks styre omfattar dess intressen hela det ekonomiska livet – från militärindustrin till företag som väg- och husbygge, konsumtionsvaror och turistanläggningar. Till och med ledande oppositionsledare som Mohamed ElBaradei har medgivit att militären kommer att få en nyckelroll under övergången.”¹³

Den 74 år gamle Suleiman och den 75-årige försvarsministern, fältmarskalk Mohamed Hussein Tantawi som leder det högsta militärrådet som kontrollerar regeringen, har gått med på demonstranternas krav på att upplösa parlamentet och upphäva konstitutionen. Men under sin kamp att bevara militärens grepp har de stöd från USA, Israel och Saudiarabien – liksom ledande europeiska makter – Storbritannien, Tyskland, Frankrike och Italien. Alla söker efter sätt att stoppa den revolutionära oron och vända krisen i Egypten till sin fördel. I och med att amerikanska skattebetalare årligen skänker 1,3 miljarder dollar i militär hjälp till Egypten, näst efter Israel bland länder där USA inte är i krig, så står dessa höga egyptiska generaler i nära kontakt med Pentagon och medlemmar i kongressen, liksom mäktiga lobbyister som gör vinster på att göra affärer med deras regim. De har också stöd från proisionister inom alla delar av den amerikanska regeringen liksom högerexperter som stöder Obamas metod för att forma den egyptiska rörelsen så att den fortsätter att motsvara USA:s prioriteringar

Vart går Egypten?

En kort jämförelse mellan Egypten och Sydkorea, samhällen med helt olika politiska kulturer, visar både vilka hinder och möjligheter som finns för demokratiska omvandlingar. Båda är länder där de byråkratiska planerarna i Washington understödde militära diktaturer som kvävde de demokratiska krafterna och försökte garantera att varje land fyllde sin respektive plats i den USA-styrda globala nyliberala samhällsordningen. Teorin att det var för att utestänga det sovjetiska inflytandet i dessa länder räcker inte för att förklara USA:s politik gentemot dem. Trots att Sydkorea idag har 48 miljoner invånare – lite mer än hälften av Egyptens befolkning – och de två länderna verkar i olika internationella omgivning, så är jämförelsen givande.

Under diktatorn Syngman Rhee (1948-1960) som härskade under och efter Koreakriget, saknade Sydkorea en starkt oberoende, inhemsk kapitalistklass och det fanns få medborgerliga friheter. Efter att ha blivit tvingad från makten av folkliga protester lämnade Syngman Rhee landet, och general Park Chung Hee (1961-1979) trädde fram som Sydkoreas första militärdiktator. USA, vars politik hade berett vägen för militarismens och diktaturens framväxt, stödde Park hårt och lyckades lura honom att skicka trupper för att strida i Vietnam. Under Park började Sydkorea icke desto mindre gå igenom en snabb, exportledd industrialisering och det genomfördes större politiska och ekonomiska reformer. Trots att den kapitalistiska och finansiella klassen hämmades av de väpnade styrkorna och deras enorma storlek (2010 bestod de av 653.000 aktiva soldater och 3,2 miljoner reguljära reservtrupper, långt mer än Egyptens militär)¹⁴, växte den sig stor och självständig. Även Sydkoreas kapitalister drog nytta av det dubbla ekonomiska stödet från Washington och Tokyo.

När missnöjda militärofficerare mördade Park tog general Chun Doo Hwan makten, och den 1 maj 1980 införde han undantagstillstånd. Omedelbart bröt det ut studentdemonstrationer i Seoul som krävde Chuns avgång och upphävande av undantagstillståndet. Inom kort hade Chun fängslat studenternas nationella ledare. Så den 18 maj, medan resten av landet stod och tittade på, samlades studenter i staden Gwangju i sydvästra Sydkorea i stadens centrum (som döptes om till ”Demokratitorget”) där de organiserade protestmarscher mot polisen och arméenheter.¹⁵ Med amerikanskt

13 Anthony Shadid, ”Discontented Within Egypt Face Power of Old Elites”, *New York Times*, 4 februari 2011.

14 Siffrorna för Republiken Koreas väpnade styrkor är tagna från Wikipedia, och grundar sig på officiella källor.

15 Georgy Katsiaficas och Na Khan-chae, red, *South Korean Democracy: Legacy of the Gwangju Uprising*, London:

diplomatiskt och militärt stöd skickade Chun in mer än 3.00 fallskärmsjägare och 18.000 kravallpoliser som löpte amok. Under de följande dagarna beväpnade sig studenterna och vanliga medborgare i självförsvar, utkämpade regelrätta bataljer med armén och polisen och fick tillfälligt kontrollen över staden. Nio dagar senare hade upproret krossats. Den officiella (felaktiga och underrapporterade) dödssiffran var 174. Invånarna i Gwangju hävdade att omkring 2.000 personer hade dött.¹⁶ Trots att Chun var ansvarig för deras död, liksom för krossandet av fackföreningarna och det efterföljande fängslandet och tortyren av tusentals politiska fångar, gav president Ronald Reagan ett starkt stöd åt Chun, precis som han gjorde med andra fiender till demokrati och mänskliga rättigheter över hela världen.

Chun kom att bli Sydkoreas siste militärdiktator. Efter Gwangju spred sig rörelserna för demokratisering och i juni 1987 störtades slutligen Chun efter massiva studentledda demonstrationer. I kölvattnet till hans fall fördjupades Koreas demokratiseringsrörelse, delvis tack vare den nya internationella omgivning som skapades av den sovjetiska presidenten Gorbatjovs reformer, vars initiativ hjälpte till att få slut på Kalla kriget.

Under 1980-talet lyckades de sydkoreanska invånarna, via starka fackföreningar och verkliga oppositionspartier, utöva ett ständigt tryck mot den politiska processen. Medan studentaktivisterna smälte samman med medelklassen i städerna utvecklades Sydkorea ekonomiskt på de grundvalar som lagts av Parks och Chens tidigare diktaturer. Sydkoreas ekonomiska utveckling kännetecknades av löneökningar och olika sociala reformer. Gradvis utvecklades den från en hård stat efter japanskt mönster och blev en rättssäker stat.¹⁷

Övergången i Sydkorea tänkte aldrig någon regional revolutionär storbrand motsvarande de utbredda demokratirörelser som för närvarande sveper fram över Mellanöstern och Nordafrika, även om det koreanska exemplet verkligen hade inflytande över Taiwans övergång från en militär enpartidiktatur till en flerpartidemokrati som inleddes 1988. Men under 1990-talet körde de demokratiska revolutionerna i Asien fast. Regeringarna i Seoul antog en mer nyliberal politik och den ekonomiska makten samlades hos omkring 30 gigantiska konglomerat (*chaebol*). Inkomstskillnaderna ökade och fackföreningslagstiftningen skärptes.

Sydkorea med sin stora medelklass och förmåga att köpa oppositioner påminner oss att flerpartidemokrati och fria val är förenliga med en nyliberal ekonomisk utsugning och antifolklig inrikespolitik. Sydkorea befinner sig i ett tillstånd av ofullbordat inbördeskrig med Nordkorea, vars handlingar ofta har använts för att rättfärdiga Sydkoreas militära styre. Regeringarna i Seoul spelar fortfarande en roll som buffert för USA till det närbelägna Nordkorea, Kina och Ryssland. De har inte kunnat avsluta USA:s militära närvaro i form av baser och trupper och har tvingats upprätthålla en ojämlig "status of forces"-överenskommelse* med Washington. Men det faktum att USA har överansträngt sig med två kostsamma, icke framgångsrika krig, tillsammans med att Kina har vuxit fram som världens andra ekonomiska supermakt med förmåga att uppväga USA:s dominans i nordöstra Asien, ger de koreanska ledarna ett visst manöverutrymme.

Till skillnad från detta har ännu inte USA några baser på egyptisk mark, och det innebär att Egypten har en plats i den internationella systemet som tillåter mindre frihet att manövrera, även om det verkligen har en viss flexibilitet. Dess ekonomi är mindre dynamisk än Sydkoreas och det har aldrig varit en hård stat eller en stat där rättssäkerhet haft någon större dragningskraft. Dess väpnade styrkor är stora men underrättelse- och polisstyrkorna är ännu större. Enligt en aktuell studie hade

Routledge, 2006, s 3.

16 Hosei daigaku Ohara Shakai mondai kenkyujo, red, *Shakai, rodo udno dai nenpyo, san kan, 1965-1985*, Rodo Junposa, 1986, s 279.

17 Mikyung Chin, "Civil Society in South Korean Democratization", i David Arase, red, *The Challenge of Change: East Asia in the New Millennium*, Institute of East Asian Studies, University of California, Berkeley, 2003, s 202.

* **Status of forces** (förkortat SOFA) är benämningen på en multi- eller bilateral överenskommelse mellan en värdnation och en främmande nation som stationerar trupper i detta land – öa.

inrikesministeriet befäl över 1,7 miljoner man 2009, varav 850.000 poliser, 450.000 säkerhets-trupper, 400.000 hemliga poliser och civila hjälptrupper.¹⁸ Den driver också ett nätverk av fängelser som värderas högt av CIA. Egyptens väpnade styrkor deltar på ekonomins samtliga områden. De lägger band på de egyptiska affärsmännen och främjar en korrumpierad ”kompiskapitalism”. Slutligen består en av den egyptiska militärens funktioner som amerikansk skyddsling av att bibehålla freden med Israel och hjälpa en expansionistisk sionism. Förhoppningsvis kommer denna fred att fortsätta, men det kommer inte att uppstå någon regering i Kairo som kommer att ge Israel ”fria händer” i regionen på det sätt som Sadat och Mubarak gjorde. Istället för att ge Israel straffrihet kommer framtida egyptiska regeringar att försöka undvika krig samtidigt som de upphör med stödet till blockaden av Gaza och omförhandlar Egyptens ojämlika fredsavtal med Israel.¹⁹ Generalerna kan mycket väl räkna med att åtgärder som att öppna gränsövergången till Gaza i Rafah i dessa extrema tider kommer att ge dem en välbehövlig legitimitet på hemmaplan.

Framtiden för en egyptisk demokratisk övergång hänger fortfarande på en skör tråd. Armén har tagit makten. Den fortsätter att härska med hjälp av undantagslagar, men den övergripande situationen är fortfarande instabil. Den oerhört modiga revolutionära rörelsen har hittills inte drabbats av någon våldsam motgång, men inte heller har den föreslagit något annat än en demokratisk politisk makt och en ny konstitution, som – beroende av vem som skriver den – mycket väl kan betyda att de strejker och fackföreningar som har givit revolutionen kraft förbjuds. Egyptens unga demokratiska ledare vill, precis som demonstranterna i det ockuperade Palestina, ha frihet och rättvisa men måste besegra arvet från militärens och polisens makt, en extrem fattigdom som skapats av den nyliberala kapitalismen, och ett förödmjukande underordnande under USA:s och Israels politik. De kan uppnå mycket genom att inte förlora ur sikte ett faktum som Noam Chomsky har anmärkt, nämligen att demokratin är ”en process, inte ett mål”.

(Översättning från engelska, Göran Källqvist.)

18 Clement Moore Henry och Robert Springborg, *Globalization and the Politics of Development in the Middle East*, Cambridge: Cambridge University Press, 2001, s 195.

19 Daniel Levy, ”Israel's Options After Mubarak”, Al-Jazeera, 13 februari 2011.